

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Természetjog és morálfilozófia

Simon József

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFECTETÉS A JÖVŐBE

Természetjog és morálfilozófia

6.1 lecke – 15 perc

Pufendorf – 1: Művek az életrajz kontextusában

Samuel Pufendorf (1632-1694)
Joseph de Montalegre metszete
a *De jure naturae et gentium*
1706-os frankfurti kiadásában

Még ha Samuel Pufendorf neve talán nem is cseng annyira ismerősen, munkássága megkerülhetetlen a természetjogi gondolkodás története szempontjából. Személyét nem csak műveinek eredetisége teszi fontossá e narratívában, hanem jogfilozófiai munkáinak recepciója is. Voltaképpen a 18. század politikai-jogi gondolkodását a konkrét gyakorlat szintjén átható racionális természetjog azon alapul, amit e német gondolkodó fejt ki a 17. század második felében írt műveiben. A 18. századi egyetemek jogi fakultásai a pozitív államrend természetjogi alapjait szintén Pufendorf művei alapján oktatták. Nevének és filozófiájának ismertsége a felvilágosodás eszméinek a romantika korszakához köthető felbomlása következtében kopik meg.

Pufendorf 1632-ben születik a szászországi Dorffchemnitz kisvárosban. Felsőfokú tanulmányait a lipcsei (1650-1656), majd a jénai (1656-1658) egyetemek jogi fakultásain folytatta. Lipcsében és Jénában már ekkor alkalma nyílt megismerni Grotius és Hobbes műveit, mint ahogy Descartes modern elméleti filozófiáját.

Diplomata bátyja közvetítése révén Svédország dániai nagykövete mellett kap állást Koppenhágában 1658-ban.

Az *Elementa jurisprudentiae universalis*
(Hága-Jéna 1660) első kiadásának címlapja

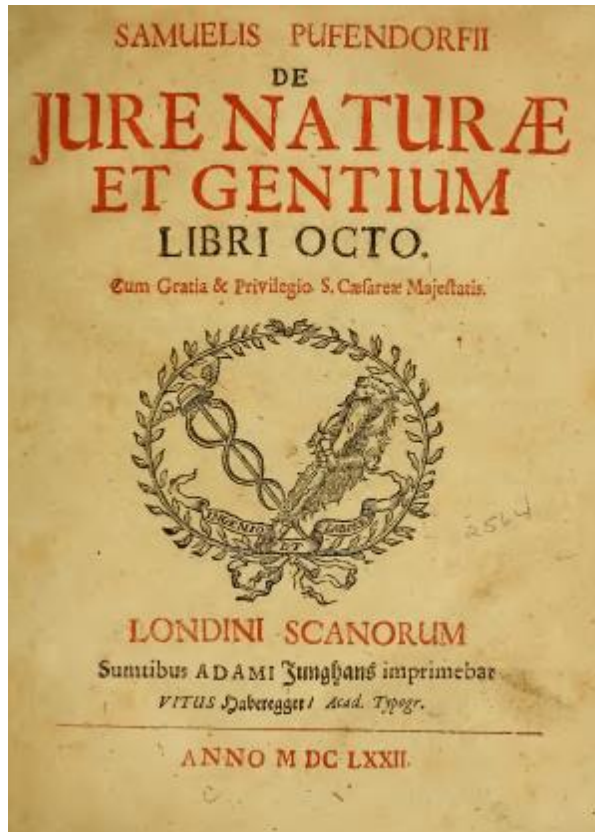
SAMUELIS PUFENDORF
ELEMENTORUM
JURISPRUDENTIAE
UNIVERSALIS
Libri II

HAGÆ-COMITIS

Ex Typographia ADRIANI VLACQ,
ANNO CHRISTI 1668.

Az ekkor kitört svéd-dán háború eseményei közepette 8 hónapos fogságba kerül: itt írja meg *Elementa jurisprudentiae universalis* (Az általános jogtan elemei) című munkáját. Szabadulása után a művet 1660-ban Hágában és Jénában egyszerre publikálják. A társadalmat a matematikai axiomatikus módszer vizsgáló *Elementa* már nagy vonalakban tartalmazza Pufendorf jogi gondolkodásának minden fontos elemét. 1661 és 1668 között a heidelbergi egyetem újonnan alapított Természet- és nemzetközi jogi tanszékén oktat – ez volt olyan az első olyan egyetemi intézmény, mely nevében hivatalosan tartalmazta a természetjog kifejezést. Egy a német birodalom alkotmányáról szóló művét ért éles kritikák miatt 1668-ban elhagyja Németországot és a svédországi Lundt város egyetemén folytatja oktatói tevékenységét, ahol előbb a gyakorlati filozófia professzora lesz, majd 1670-től az egyetem rektori tisztségét tölti be.

Lundtban publikálja főművét, a *De jure naturæ et gentium* (A természet és a nemzetek jogáról) címmel. Módszertani szempontból a *De jure* fontos újdonsága, hogy az 1660-as *Elementához* képest a mű apriorisztikus módszertana kiegészül *a posteriori* történeti argumentációval. A mű a természetjog olyan koncepcióját vezeti be, mely megfosztja azt a kinyilatkoztatott teológiához való direkt kapcsolatától, természetjogi alapokra helyezi az állam szuverenitását és a pozitív jogrendet és kifejti az ember mint jogi személy sajátosságait.

Pufendorf a monumentális mű természetjogi koncepcióját oktatási anyaggá formálja, és 1673-ban *De officio hominis et civis prout ipsi praescribuntur lege naturali* (Az ember és polgár kötelességeiről, ahogy azt a természettörvény előírja) címmel jelenteti meg. A mű rövid idő leforgása alatt felbukkan szinte minden könyvtárban Angliától Erdélyig.

1677-től folytatódik politikai karrierje: a svéd király udvari történetírójaként, valamint tanácsadójaként és államtitkáraként tevékenykedik. 1688-ban Berlinbe költözik, ahol a felemelkedő brandenburgi udvarban tölt be különböző politikai tisztségeket. Itt éri a halál 1694-ben.

Kérdések:

1. Melyek Pufendorf fő művei a természetjog témájában?
2. Melyik egyetemen működött az első olyan tanszék, melynek neve tartalmazza a természetjog kifejezést?

